

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กรุงเทพมหานคร เป็นศูนย์กลางความเจริญเกือบทุกประเภทของประเทศ เช่น ศูนย์กลาง การปกครอง ศูนย์กลางพาณิชยกรรม ฯลฯ ซึ่งย่อมหมายถึง ต้องการพัฒนา มีความเจริญมากขึ้นในทุก ๆ ด้าน ซึ่งผลของการพัฒนาเมืองของกรุงเทพฯ ย่อมก่อให้เกิดผลกระทบในหลาย ๆ ด้าน ทั้งต่อตัวเมืองกรุงเทพมหานคร และพื้นที่จังหวัดใกล้เคียง ซึ่งก็คือพื้นที่ปริมณฑล ผลกระทบที่เห็นได้ชัดเจนจากลักษณะทางกายภาพ คือ ลักษณะการใช้ที่ดินเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะพื้นที่เกษตรกรรมในบริเวณชานเมืองและปริมณฑล ซึ่งแต่เดิมเป็นพื้นที่เกษตรกรรมที่อุดมสมบูรณ์ จนเมื่อมีการพัฒนา การขยายตัวของเมือง มีการคมนาคมขนส่ง ระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการเข้าไปสู่พื้นที่ ทำให้ราคาที่ดินเปลี่ยนแปลงไป มีความเจริญเทคโนโลยี มีเครื่องจักร ทำให้ค่าแรงงานสูงกว่าการลงทุนในการใช้เครื่องจักร เกิดโรงงานอุตสาหกรรม หมู่บ้านจัดสรรทำให้เกิดปัญหาน้ำทิ้งจากชุมชน น้ำในลำคลองเน่าเสีย ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ มีผลให้พื้นที่เกษตรกรรมในเขตชานเมืองและปริมณฑลเปลี่ยนไป จากการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตร เป็นโรงงานอุตสาหกรรม บ้านจัดสรร ฯลฯ ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถให้ผลตอบแทนที่สูงกว่าการทำเกษตร

ในเขตอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร เป็นพื้นที่หนึ่งในเขตปริมณฑลที่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาด้านต่าง ๆ ของเมือง ปัจจัยเหล่านี้เป็นแรงผลักดัน ต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินการเกษตรเป็นอย่างมาก จากสภาพพื้นที่ที่ติดกับอำเภอกระทุ่มแบน ที่มีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมอยู่มากมาย อย่างไรก็ตาม ในอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร เป็นเพียงเขตอำเภอเดียวภายใน จำนวนสามอำเภอของจังหวัดสมุทรสาคร ที่เป็นเขตพื้นที่เกษตรกรรม เป็นชุมชนเกษตรที่แวดล้อมไปด้วยโรงงานอุตสาหกรรม อีกทั้งมีการก่อตั้งกลุ่มเยาวชนเกษตรกร ซึ่งเป็นแนวคิดของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีนโยบายให้มีการจัดตั้งกลุ่มเยาวชนเกษตรกร ลงในพื้นที่เกษตรของแต่ละจังหวัด ทั่วประเทศ โดยมอบหมายให้สำนักงานเกษตรของแต่ละจังหวัด รับผิดชอบกลุ่มเยาวชนเกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบ โดยกลุ่มเยาวชนเกษตรกรนี้จะรวมทั้งกลุ่มในระดับตำบล อำเภอ มีการจัดตั้งกลุ่มเป็นองค์กรอย่างชัดเจน

ในส่วนของกลุ่มเยาวชนเกษตรกรอำเภอบ้านแพ้ว มีการแบ่งกลุ่มออกไปตามชุมชนตำบล ซึ่งแต่ละกลุ่มมีการดำเนินการ การจัดการให้มีการทำการเกษตรให้ได้ผลผลิตที่สูงที่สุด มีการผสมผสานการทำการเกษตร และเทคโนโลยีที่เหมาะสม ซึ่งสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป และสามารถมีผลผลิตทางการเกษตรออกมาสู่ตลาดได้อย่างมีคุณภาพ จากปัจจัยด้านต่าง ๆ รวมไปถึงข้อจำกัด ทำให้กลุ่มเยาวชนเกษตรกรในอำเภอบ้านแพ้วเป็นพื้นที่ ที่

น่าสนใจในการศึกษาถึง พัฒนาการของรูปแบบการใช้ที่ดิน การตั้งถิ่นฐาน สภาพสังคมในชุมชน ซึ่งจะทำให้ทราบถึงแนวทางการปรับตัวของชุมชนเกษตรในพื้นที่ศึกษา

1.2 วัตถุประสงค์การศึกษา

1. ศึกษาพัฒนาการของรูปแบบการใช้ที่ดิน และการตั้งถิ่นฐาน ลักษณะทางกายภาพอื่น ๆ โดยเฉพาะที่มีความสำคัญต่อการใช้ที่ดินภาคเกษตรกรรมของชุมชนในพื้นที่ศึกษา
2. ศึกษาแนวคิด ความเป็นมา การเคลื่อนไหวของกลุ่มเยาวชนเกษตรกร ในพื้นที่ศึกษา ตลอดจนปัญหาและข้อจำกัดที่มีผลต่อการใช้ที่ดิน และการพัฒนาด้านเกษตรกรรม
3. ศึกษาลักษณะทางสังคม การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในระดับบุคคลและระดับกลุ่มเยาวชนเกษตรกรของชุมชนในพื้นที่ศึกษา
4. ศึกษาและวิเคราะห์ถึงปัจจัยด้านกายภาพ สังคมที่มีผลต่อแนวโน้ม และทิศทางการพัฒนาด้านเกษตรกรรมของชุมชนในพื้นที่ศึกษา อันสามารถนำไปใช้กับพื้นที่อื่น ๆ ที่จะประยุกต์ใช้ได้

1.3 ขอบเขตการศึกษา

1.3.1 ขอบเขตของพื้นที่

ในการศึกษาครั้งนี้จะศึกษาครอบคลุมพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร ในภาพรวม และจะศึกษาพื้นที่เกษตรกรรม ชุมชน องค์กรทางสังคม ปัญหา ข้อจำกัดในพื้นที่อำเภอบ้านแพ้ว โดยมีเนื้อที่ 149,437 ไร่

1.3.2 ขอบเขตของเนื้อหา

1. ศึกษาลักษณะการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตร ของจังหวัดสมุทรสาคร
2. ศึกษาลักษณะการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตร ของอำเภอบ้านแพ้ว
3. ศึกษาปัจจัยทางกายภาพและสังคมที่มีผลต่อการพัฒนาด้านเกษตรกรรม

1.4 วิธีดำเนินการศึกษา

1. รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิเกี่ยวกับสภาพเบื้องต้นของพื้นที่ศึกษา ทั้งในรูปแบบของตัวเลข ข้อเขียน แผนที่ เช่น ข้อมูลทางกายภาพ ข้อมูลทางเศรษฐกิจสังคม ข้อมูลที่เกี่ยวกับประชากร สภาพชุมชน ตลอดจนข้อมูลโครงการที่สำคัญของรัฐ ทางด้าน สาธารณูปโภค สาธารณูปการที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับพื้นที่ศึกษา
2. ศึกษาแนวคิด ประวัติความเป็นมา รูปแบบการดำเนินการ การก่อตั้งกลุ่มเยาวชนเกษตรกร

3. ศึกษาพัฒนาการของรูปแบบการใช้ที่ดิน รูปแบบการตั้งถิ่นฐานของชุมชน ลักษณะของชุมชนในพื้นที่ศึกษา

4. ลงภาคสนามในพื้นที่ศึกษาโดยใช้การสัมภาษณ์และออกแบบสอบถาม เพื่อรวบรวมข้อมูลในด้าน แนวความคิดพื้นฐาน รูปแบบการดำเนินการ ความพึงพอใจของเกษตรกร การถือครองที่ดิน การลงทุน การว่าจ้างแรงงาน ผลผลิต การพัฒนาที่ดินเกษตรกร

5. ศึกษาปัจจัย ข้อจำกัด ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ศึกษา

6. นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น รูปแบบการตั้งถิ่นฐาน ลักษณะทางสังคม ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมทั้งในระดับบุคคล และระดับกลุ่ม

7. วิเคราะห์ถึงปัจจัย ข้อจำกัด ทั้งทางด้านกายภาพ และสังคม ของชุมชนที่มีผลต่อแนวโน้มและทิศทางในการพัฒนาด้านเกษตรกรรมของชุมชนในพื้นที่ศึกษา

1.5 ประโยชน์ของการศึกษา

1. ได้ทราบถึงพัฒนาการของรูปแบบการใช้ที่ดิน และการตั้งถิ่นฐานของชุมชนในพื้นที่ศึกษา

2. ได้ทราบถึง ปัจจัย ด้านกายภาพ และสังคม ตลอดจนปัญหาและจำกัดที่มีผลต่อการใช้ที่ดิน และการพัฒนาด้านเกษตรกรรม

3. สามารถนำผลการศึกษานำไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่อื่น ๆ ที่มีศักยภาพใกล้เคียงกับพื้นที่ศึกษา